

ДО 60-РІЧЧЯ СЕРГІЯ БОРИСОВИЧА ОХОТНІКОВА

У 2008 р. виповнюється 60 років від дня народження відомого українського вченого, археолога-антикознавця, кандидата історичних наук, голови Одеського археологічного товариства, заступника директора Одеського археологічного музею (ОАМ) НАН України Сергія Борисовича Охотнікова.

С.Б. Охотніков народився 13 серпня 1948 р. у м. Уральськ (Казахстан) у родині військово-службовця. В 1953 р. разом із батьками він переїхав до Одеси. Відтоді все його подальше життя доленосно буде пов'язане з цим чудовим причорноморським містом. Захопившись археологією ще в школі, майбутній дослідник відвідував заняття юнацького гуртка, що працював при ОАМ. У 1967 р. за рекомендацією П.Й. Карішковського він вступив на вечірнє відділення історичного факультету Одеського університету. У 1968 р. С.Б. Охотніков почав працювати в археологічному музеї. Звідси пішов служити (1973—1974) і сюди ж повернувся з армії.

© С.Б. БУЙСЬКИХ, 2008

Згодом, пройшовши нележку, але корисну і повчальну школу майстерності в різних експедиціях півдня України, зокрема під керівництвом Р.Д. Бондар, І.Т. Чернякова, М.М. Шмаглія, Л.В. Суботіна, А.Г. Загінайло, А.І. Мелюкової, Г.О. Дзис-Райко, В.М. Станко, Є.Ф. Патокової, І.Б. Клеймана, С.Д. Крижицького, Сергій Охотніков остаточно сформував коло своїх пріоритетних професійних інтересів — антична археологія Північного Причорномор'я. У 1975 р. він очолив свою першу самостійну експедицію і протягом 10 років (1975—1985) проводив дослідження ранньогрецького поселення VI—V ст. до н. е. на правобережжі Дністровського лиману в с. Надлиманське Овідіопольського р-ну. Водночас дослідник планомірно обстежував береги р. Дністер та її лиману. Він склав найповнішу на цей час археологічну карту Нижнього Подністров'я в античну епоху (МАСП 1983, с. 101—122), що налічує близько 100 окремих пам'яток.

У 1986—1987 рр. С.Б. Охотніков брав участь у розкопках Ніконія, а також досліджував низку поселень його сільської округи. Гідним наслідком майже 15-літньої польової роботи й кабінетного осмислення її результатів став захист ученим у 1987 р. кандидатської дисертації. Того самого року до напруженої наукової діяльності С.Б. Охотнікова додався й чималий обсяг адміністративної праці — він став заступником директора ОАМ. Згодом його дисертаційна робота знайшла шлях до широкого наукового загалу. Монографія С.Б. Охотнікова «Нижнее Поднепровье в VI—V вв. до н. э.» (Київ, 1990) стала вагомим внеском у наукову розробку проблем відтворення історичної ситуації, що склалася у регіоні в епоху Великої грецької колонізації. Продовженням розробки цієї актуальної теми стали інші праці С.Б. Охотнікова, а саме: «Тугас і Наконіон. Świat kolonii greckich u ujscia Dniestrzu» (Торунь, 1997) та «Греческие колонии Нижнего Поднепровья» (Одесса, 2000).

З 1998 р. відкрилася нова сторінка в дослідницькій діяльності вченого. Він очолив (і дотепер щороку проводить) комплексну археологічну експедицію на о-ві Зміїний (давньогрецький о-в Левке) у Чорному морі, де за античної доби було святилище уславленого античного героя Ахілла. Незважаючи на значні руйнування і втрати, що зазнав і острів, і власне святилище з тих часів, С.Б. Охотнікову вдалося дослідити та зберегти для науки те незначне, що залишилося від цієї унікальної пам'ятки. Розкопки на острові суттєво розширили наші уявлення про магічний характер святилища, допомогли зрозуміти особливості відправлення обрядів, що відбувалися в храмі Ахілла, дали змогу отримати цінний речовий археологічний матеріал, зокрема присвятні графіті з ім'ям Ахілла. Роботами С.Б. Охотнікова в акваторії о-ва Зміїний було відкрито якірну стоянку античних суден, про яку згадували давні автори, знайдено архітектурні деталі храму, різноманітну античну та середньовічну кераміку, черепицю та близько 40 штоків античних якорів. Це найбільша у Північному Причорномор'ї колекція якорів, чітко прив'язана до конкретного археологічного об'єкта, що ставить їх в один ряд із подібними відомими місцезнаходженнями у Середземномор'ї.

Усі ці надзвичайно важливі нові археологічні матеріали органічно увійшли до першої у нашій та зарубіжній історіографії капітальної монографічної праці «Святилище Ахілла на острові Левке (Змеином)» (Київ, 1993), написаної С.Б. Охотніковим у творчій співпраці з А.С. Островерховим. Ця книга отримала високу оцінку вітчизняних та зарубіжних спеціалістів.

Не полишаючи вивчення Левки, С.Б. Охотніков продовжує дослідження античних пам'яток Нижнього Подністров'я. Починаючи з 1995 р., він керує спільною українсько-польською археологічною експедицією. Разом із колегами з

Університету М. Коперніка (Торунь) він проводить розкопки стародавнього Ніконія.

Свій ювілей Сергій Борисович Охотніков зустрічає у розквіті сил, енергії та таланту, маючи чималий науковий доробок. Ще 2001 р. рішенням ВАК України йому було присвоєно звання старшого наукового співробітника зі спеціальності «Археологія».

С.Б. Охотніков — автор 5 монографій, близько 150 статей і публікацій, а також низки наукових доповідей, зроблених на представницьких наукових форумах в Україні, Греції, Болгарії, Румунії, Данії, Польщі, Росії.

Багато уваги приділяє Сергій Борисович і рідному музею, самовідданий та копіткій праці, якій він віддав 40 років свого життя. Питання найкращого збереження експонатів, створення сучасних експозицій, публікації музейних колекцій, редагування видань музею, організації і проведення міжнародних виставок за матеріалами ОАМ, налагодження співробітництва з аналогічними профільними музеями країн СНД та Європи залишаються одними з найголовніших у його роботі.

Слід зазначити, що паралельно С.Б. Охотніков займається й викладацько-педагогічною діяльністю. Різноміснну наукову й адміністративну працю С.Б. Охотніков успішно поєднує з активною громадською діяльністю: з 1991 р. його обрано головою Одеського археологічного товариства. Цю посаду Сергій Борисович успадкував від корифеїв вітчизняної науки М.С. Сініцина та П.Й. Каришковського.

Побажаймо ж ювілярові міцного здоров'я, натхнення, творчої наснаги й нових наукових відкриттів і звершень в його археологічних дослідженнях і починаннях.

С.Б. БУЙСЬКИХ
Одержано 03.04.2008